

KRONIKA NAUKOWA

Wieści z Krakowa

Dnia 12 października 2011 roku na posiedzeniu naukowym Komisji Wschodnioeuropejskiej Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie dr Karina Firkavičiūte wygłosiła wykład pod tytułem „Muzyka w kulturze Karaimów Litwy i Polski”. Wystąpienie cieszyło się dużym zainteresowaniem, a wśród słuchaczy, oprócz członków Komisji, obecni byli również muzykolodzy, historycy i filolodzy, co zapewniło wysoki merytoryczny poziom dyskusji po jego zakończeniu.

Wykład dr Firkavičiūte dotyczył przede wszystkim typów melodycznych muzyki liturgicznej i paraliturgicznej Karaimów polsko-litewskich (czy też litewsko-polskich). Prelegentka omówiła najważniejsze cechy tej części spuścizny kulturowej Karaimów, opisując warstwę melodyczną i tekstową modlitw i pieśni, ich historię, tematykę poruszaną w muzyce nieliturgicznej, kontekst kulturowy, jak również tradycję ustną, dzięki której spuścizna ta dotrwała do naszych czasów. W wykładzie zawarto również krótką charakterystykę muzyki świeckiej i wpływy obce, które można w niej rozpoznać – w tym przede wszystkim słowiańskie i krymskie.

W dobrze ustrukturyzowanym i należycie przystosowanym do wymogów publiczności wykładzie nie zabrakło opisów muzykologicznych, konkretnych danych liczbowych, przykładów muzycznych zaprezentowanych przez prelegentkę oraz wyjątkowo ważnych odniesień do kultury i folkloru Karaimów. Wykład zamykał opis stanu dzisiejszego (zanik tradycji ustnej, utrwalenie modlitw na nośnikach trwałych, tworzenie się nowej świeckiej tożsamości muzycznej na bazie motywów orientalnych muzyki Krymu) oraz przedstawienie zadań wciąż stojących przed muzykologami.

Dnia 8 grudnia 2011 roku w ramach posiedzeń Komisji Orientalistycznej PAN w Krakowie miał miejsce wykład dr. Michała Németha pod tytułem „Problem mieszania się dialektów karaimskich w świetle

wybranych źródeł XIX-wiecznych”. W swoim referacie autor poruszył zagadnienie zapożyczeń międzydialektalnych oraz kwestię niektórych XIX-wiecznych źródeł rękopiśmiennych, w których możemy zaobserwować dużą liczbę elementów z dialektów innych niż dialekt ojczysty twórcy zapisu.

W swym wystąpieniu referent przedstawił dwa rękopisy, które mogłyby wskazywać na daleko idące mieszanie się dialektów karaimskich. Jednak bardziej szczegółowa analiza języka wspomnianych rękopisów (przechowywanych w prywatnych zbiorach Anny Sulimowicz w Warszawie) wykazuje, że dużą liczbę wtretów z innych dialektów należy tłumaczyć argumentami pozajęzykowymi. W przypadku pierwszego z omawianych rękopisów autor, z urodzenia Troczanin, w liście do przedstawiciela gminy łuckiej posługiwał się wyrazami o fonetyce czysto łuckiej świadomie, po to, aby „przypodobać się” adresatowi. Wskazuje na to przede wszystkim fakt, iż łuckie formy wyrazowe najczęściej pojawiają się we fragmentach, w których autor bezpośrednio się zwraca do adresata. W drugim z omawianych rękopisów, napisanym przez przedstawiciela gminy łuckiej, znaleźć można krymskie elementy językowe. Powodem jest to, iż dokument zawiera dłuższy cytat z listu przesłanego z Krymu i napisanego przez krymskiego Karaima.

We wnioskach referent wyraził między innymi opinię, iż mimo stałych kontaktów przedstawicieli różnych gmin (czy to dzięki kontaktom rodzinnym i handlowym, czy to w wyniku licznych przypadków migracji Karaimów między skupiskami), nie dysponujemy dowodami filologicznymi potwierdzającymi, iż w przeszłości dialekty karaimskie mogły występować blisko siebie na tyle, by można było mówić o odrębnym systemie językowym o cechach mieszanych. Jedynym miejscem, w którym taki dialekt mógł powstać, jest gmina w Kukizowie, którą przez blisko 150 lat zamieszkiwali Karaimi z Trok i Halicza. Teksty z tej gminy nie są jednak szerzej znane badaczom.

Michał Németh